

بسم الله الرحمن الرحيم

موانع دستیابی به سبک زندگی اسلامی

نسرین صادقی^۱

چکیده

سبک زندگی یکی از مهم‌ترین مفاهیمی است که در باورها و ارزش‌های هر جامعه ریشه دارد، از آن جایی که هیچ کدام از جوامع بشری را نمی‌توان عاری از فرهنگ تصور کرد، بنابراین، می‌توان گفت تمام اجتماعات انسانی، از ابتدای تاریخ تا کنون دارای سبک زندگی خاص خود بوده و در این میان آموزه‌های اسلام بالاترین ظرفیت‌ها را برای فرهنگ سازی و ارائه الگوهای رفتاری مناسب دارد که گاه موانعی در زندگی سبب می‌شود انسان به اهداف مورد نظر خود دست پیدا نکند زیرا سعادت افراد هر جامعه‌ای، در گرو برنامه‌ها و قوانینی است که متولیان آن جامعه، برای رسیدن به قله خوشبختی، برای هم‌نوعان خود تدارک دیده‌اند و این برنامه‌ها بدون عوامل اجرائی و افرادی کاردان و امین گره‌گشا نخواهد بود، با توجه به گستردگی و عمق سبک زندگی اسلامی، عوامل متعددی می‌تواند مانع از عملیاتی شدن اجرای آن در جامعه شود اگر چه موانع تحقق سبک زندگی اسلامی در ابعاد مختلف قابل بررسی است اما در این مقاله با روش توصیفی- تحلیلی و استفاده از منابع کتابخانه‌ای به بررسی موانع رسیدن به سبک زندگی اسلامی پرداخته شده است و دو بعد فردی و اجتماعی را بررسی می‌کند که به میاحثی چون هوای نفس، تکبر، لجاجت، غفلت و... را به عنوان موانع دستیابی فردی و در بعد اجتماعی نیز به موانعی چون حاکمیت غیر اسلامی (طاغوت)، گسترش فرهنگ غربی، خرافه‌گرایی و... می‌پردازد.

کلیدواژه: اسلامی، دستیابی، سبک، زندگی، موانع

۱. طلبه سطح دو، اسلام آباد غرب، مدرسه فاطمه الزهرا- سلام الله علیها- ، nasrin1370@yahoo.com

مقدمه

سبک زندگی به عنوان مجموعه ای از الگوهای رفتاری فردی و اجتماعی، برآمده از نظام معنایی متمایزی است که یک فرهنگ در یک جامعه انسانی ایجاد می کند؛ و از آن جایی که هیچ کدام از جوامع بشری را نمی توان عاری از فرهنگ تصور کرد، بنابراین، می توان گفت تمام اجتماعات انسانی، از ابتدای تاریخ تا کنون دارای سبک زندگی خاص خود بوده و از الگوهای رفتاری متناسب با شاخص های فرهنگی خود برخوردار بوده اند. در تمام تاریخ سبک زندگی های متفاوتی وجود داشته که هر کدام کم و کاستی هایی نیز به همراه داشته اند اما دین مبین اسلام با برنامه ای کامل و منسجم بهترین شیوه ها و سبک زندگی را در اختیار انسان قرار داد. سبک زندگی ضمن این که مبین فرهنگ است در جامع امروزی نقش مهمی دارد زیرا به مسائل کلیدی مهم و همچنین هویت فردی و اجتماعی، پیوند خورده است اما گاهی موانع مختلفی در زندگی موجب می گردد تا از سبک زندگی اسلامی روی گردان شده و مسیر دیگری در پیش بگیرند که بررسی و برداشتن این موانع می تواند به افراد آگاهی داده و راهگشای مسیری جدید در زندگی آنان باشد.

سبک زندگی اسلامی موضوعی است که با توجه به شرایط تاریخی و دلایل عقلی و نقلی می توان گفت پیشینه آن به عصر پیامبر - صلی الله علیه وآله وسلم - و معصومین برمی گردد. لذا از آنجایی که زندگی اسلامی در جست و جوی تعالی روح و درون انسان ها و زندگی بیرونی آن ها و رسیدن به تقوا می شود. می توان آن را امری فطری به شمار آورد تلاش ها و تخصص نگارنده در جهت یافتن مقاله ای با موضوع مشابه به نتیجه نرسیده لذا در اینجا محقق با استفاده از منابع و کتاب های دیگر به صورت کلی به بررسی موانع دستیابی به سبک زندگی اسلامی می پردازد

سبک زندگی واژه ای است که امروز از هیچ کس جدا نیست و هر فردی به نوعی با آن درگیر است، آن چه که بیشترین تاثیر را بر سبک زندگی افراد دارد باورهای آن هاست و اگر این

باورها رنگ اسلامی به خود بگیرد می تواند بهترین مسیر را به انسان نشان دهد چرا که بدون سبک زندگی اسلامی نمی توان به اهداف دین دست یافت و انسان به رشد واقعی و به هدف خلقتش نمی رسد. با توجه به دنیای مدرنیته امروزی و تبلیغات فراوان برای شیوه های نوین زندگی لازم است که افراد سبکی که برگرفته از باورهای دینی باشید را پیش بگیرد که تاثیرات فراوانی در همه ابعاد بر زندگی افراد دارد و با توجه به اهمیت باورهای دینی و تاثیر آن بر سبک زندگی این سوال پیش می آید که چه موانعی برای دستیابی به سبک زندگی اسلامی وجود دارد؟ توجه به آموزه های اسلام نشان می دهد بهترین الگوهای رفتاری و معرفتی را که امروزه با عنوان سبک زندگی از آن یاد می شود، در چارچوب نظام معنایی اسلام قرار داده که در مسیر تکامل و سعادت انسان مورد استفاده قرار می گیرد. در این راستا، قرآن که مهم ترین منبع آموزه های اسلامی به شمار می رود، سرشار از الگوهایی است که شیوه زیست مؤمنانه و مورد نظر اسلام را معرفی می کند؛ و در پرتو آیات آن، سیره اهل بیت-علیهم السلام- به عنوان اسوه و نمونه های عالی زندگی به تمام مسلمانان معرفی شده است که با الهام از این تعالیم می توان در شرایط متفاوت اجتماعی با موانع رسیدن به سبک زندگی اسلامی مقابله کرد از همین رو تحقیق حاضر بر آن است به بررسی موانع سبک زندگی اسلامی بپردازد که امید است در تغییر سبک زندگی افراد مفید واقع شود.

در هر تحقیقی نیاز است برای درک و مطالعه بهتر یک موضوع در ابتدای هر بحثی به آشنایی با مفاهیم و واژگان آن پرداخته می شود:

الف. مفاهیم

۱. سبک

اول معنای لغوی:

سبک در زبان عربی به معنی گداختن و ریختن زر و نقره است. معادل واژه "سبک" در زبان عربی تعبیر "اسلوب" است^۱ و در زبان انگلیسی از ستیلوس یونانی گرفته شده است، به معنای آلتی فلزی یا چوبین که به وسیله آن حروف و کلمات را بر روی الواح مومی نقش می کرده اند. امروز هم ایرانیان به "قلم" معنایی شبیه به سبک می دهند و می گویند: "فلان کس خوب قلمی دارد".^۲

دوم: معنای اصطلاحی

سبک های زندگی مجموعه ای از طرز تلقی ها، ارزش ها، شیوه های رفتار، حالت ها و سلیقه هاست، به عبارت بهتر، سبک هر کس، روشی است که برای بیان اندیشه خود برمی گزیند مشروط بر این که این روش را خود ابداع کرده باشد یا حداقل با روش دیگران متفاوت باشد^۳ سبک های زندگی مجموعه ای از طرز تلقی ها، ارزش ها، شیوه های رفتار، حالت ها و سلیقه ها در هر چیزی را در بر می گیرد. موسیقی عامه، تلویزیون، آگهی ها، همه و همه، تصورها و

۱. محجوب، سبک خراسانی در شعر فارسی، ص ۴۹-۵۱.

۲. بهار، سبک شناسی نثر، ج ۱، ص ۵۶.

۳. محجوب، همان.

تصویرهایی بالقوه از سبک زندگی فراهم می کنند. روشی که یک فرد یا گروهی از مردم بر اساس آن کار و زندگی می کنند.^۱

۲. زندگی

اول: معنای لغوی

زندگی در لغت به معنای حیات، عمر و زیستن آمده است.^۲

دوم: معنای اصطلاحی

زندگی در اصطلاح به معنای تحرک و پویایی است که نمادی از زنده بودن می باشد و داشتن علائم حیاتی مانند فعالیت اعضاء بدن، همچنین به شیوه رفتارها و برخورد انسان با وقایع مختلف و گذران روزگار نیز زندگی می گویند.^۳

۳. اسلام

اول: معنای لغوی

واژه ی اسلام از "س ل م" که به معنای درستی و تندرستی و آسایش، صحت، عافیت و دوری از هر گونه عیب، نقص و فساد است.^۴ و در فرهنگ معین آن را گردن نهادن، فرمان بردن و

۱. هنری موری، جیمز، فرهنگ آکسفورد، ص ۷۴۳.

۲. معین، فرهنگ فارسی، ج ۱، ص ۷۹۲.

۳. همان.

۴. ابن فارس، معجم مقاییس اللغة، ج ۳، ص ۶۸.

می‌گیری؟ او در پاسخ با معذرت خواهی گفت: لَقَدْ كَانَتْ هَدِيَّةً يَا رَسُولَ اللَّهِ؛ آنچه گرفتم هدیه بود ای پیامبر خدا.^۱

بنابراین رشوه یکی از بزرگترین موانع اجرای عدالت اجتماعی است که اگر در جامعه رواج پیدا کند این عمل برای افراد آن جامعه به صورت یک عادت در می‌آید و مردم بدون هیچ تلاش و زحمتی و لو به ناحق به خواسته‌های خود می‌رسند و این شیوه از زندگی مورد مخالفت دین اسلام و اولیای الهی قرار گرفته است به همین خاطر است که رواج پیدا کردن این عادت در زندگی موجب دوری از سبک زندگی اسلامی می‌گردد چرا که در چنین جامعه‌ای تبعیض‌های طبقاتی، عدم رعایت عدالت اجتماعی، جایگزینی به ناحق افراد در منصب‌ها و... به وجود می‌آید که تمام این موارد بر خلاف سبک و الگوهای زندگی اسلامی است.

چهارم: فاصله طبقاتی

یکی از مشکلاتی که جوامع بشری همواره دچار آن بوده و از آن رنج برده فاصله طبقاتی حاکم در میان اعضای جامعه است، به گونه‌ای که اعضای جامعه را به دو دسته تقسیم نموده، عده‌ای محروم و تهی دست ضروری‌ترین لوازم زندگی‌شان از قبیل غذا، مسکن و لباس را نمی‌توانند تهیه کنند، و عده‌ای آن قدر مال و ثروت دارند و غرق در ناز و نعمت که حساب مال و ثروت خود را ندارند.^۲

اسلام توجه دارد که ثروت جامعه در میان مردم به صورت عادلانه و سالم بچرخد و از جمع شدن ثروت در دست عده‌ای از افراد و بی‌پهره‌مانده عده‌ای دیگر نهی می‌کند. در همین رابطه است که حضرت علی-علیه السلام- می‌فرماید: "إِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ فَرَضَ فِي أَمْوَالِ الْأَغْنِيَاءِ أَقْوَاتَ

۱. مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، ج ۲، ص ۷.

۲. همان، ص ۳۱۵.

الْفُقَرَاءِ، فَمَا جَاعَ فَقِيرٌ إِلَّا بِمَا مُتَّعَ بِهِ غَنِيٌّ، وَاللَّهُ تَعَالَى سَائِلُهُمْ عَنْ ذَلِكَ: خداوند روزی تهیدستان را در ثروت اغنیا واجب نموده، تهیدستی گرسنه نماند جز با منع ثروتمند، و خداوند والا مقام گرسنگی فقیران را از ثروتمندان باز خواست خواهد کرد".^۱

در این روایت به نکته ظریفی اشاره می شود که متاسفانه در جامعه امروزی ما توجه به آن کم رنگ شده است؛ عده ای غرق ثروتند و از تمام امکانات رفاهی برخوردارند و عده ای دیگر محتاج مخارج روزانه ی خود، در حالی که اگر این ثروت بین تمام افراد جامعه به شیوه های مختلف (مالیات، خمس، زکات، انفاق و...) به گردش در آید هیچ فقری در جامعه نخواهد بود و این همان چیزیست که مد نظر اسلام است و از آن غفلت کرده اند. بنابراین می توان گفت نظام و سبک زندگی اسلامی نظامی بسیار حساب شده است به گونه ای که اگر مطابق آن رفتار شود در سراسر کشور اسلام فقیر و نیازمندی باقی نخواهد ماند و فاصله طبقاتی از بین خواهد رفت و روی آوردن به ثروت اندوزی و بی توجهی به فرامین الهی و دین مبین اسلام موجب دور شدن از سبک و شیوه ی زندگی اسلامی می گردد.

۱. نهج البلاغه، حکمت ۳۲۸.

نتیجه گیری

در مباحثی که تحت عنوان موانع دستیابی سبک زندگی اسلامی بیان شد می توان گفت سبک زندگی یکی از امور حائز اهمیت در زندگی است، سبک زندگی به نوع رفتار و پوشش و شیوه ی زندگی افراد در یک جامعه بر می گردد که اگر شیوه ی غلطی پیش گرفته شود یا از فرهنگ و سبک زندگی جوامع دیگر استفاده شود که با منش و رفتار انسانی در تضاد باشد قطعاً به پیکره ی یک جامعه ضربه وارد می کند، سبک زندگی بخش حقیقی و اصلی تمدن اسلامی است بنابراین در جامعه ی ما که بر مبنای آموزه های دینی ایجاد شده است باید سبک زندگی بر مبنای الگوهای رفتاری و سیره ی اهل بیت-علیهم السلام- و سبک زندگی اسلامی باشد هر چند برای ایجاد و اجرای این نوع سبک از زندگی موانعی وجود دارد که باید برطرف شود که می تواند موانع فردی یا اجتماعی باشد که به صورت های مختلف بروز کند اگرچه این موانع ممکن است در ابعاد دیگری نیز وجود داشته باشند اما آن چه در این تحقیق به آن پرداخته می شود بررسی موانع فردی و اجتماعی است به صورت محدود به آن پرداخته شده و بر طرف شدن این موانع کمک شایانی به اجرای سبک زندگی اسلامی می کند

منابع و مآخذ

- قرآن کریم ترجمه ابوالفضل بهرام پور.
- نهج البلاغه ترجمه حسین، انصاریان.

منابع فارسی

۱. آمدی، عبدالواحد بن محمد، **غررالحکم و دررالکلم**، ج ۲، مترجم هاشم رسولی محلاتی، تهران، نشر فرهنگ اسلامی، چاپ هفتم، ۱۳۸۴ هـ.ش.
۲. بهار، محمدتقی، **سبک شناسی نثر**، ج ۱، تهران، امیرکبیر، چاپ سوم، ۱۳۴۹ هـ.ش.
۳. طباطبایی، محمدحسین، **تفسیر المیزان**، ج ۳، ترجمه محمدباقر موسوی همدانی، قم، دفتر انتشارات اسلامی، چاپ یازدهم، ۱۳۷۸ هـ.ش.
۴. معین، محمد، **فرهنگ معین**، ج ۱، تهران، پارس نوین، چاپ چهارم، ۱۳۸۶ هـ.ش.
۵. مکارم شیرازی، ناصر، **تفسیر نمونه**، ج ۲، قم، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۴ هـ.ش.
۶. محبوب، محمد جعفر، **سبک خراسانی در شعر فارسی**، تهران، نشر فردوسی و جامی، چاپ اول، ۱۳۷۲ هـ.ش.
۷. محدثی، جواد، **بر کرانه شرح چهل حدیث امام خمینی (ره)**، قم، موسسه چاپ و نشر عروج، چاپ پنجم، ۱۳۹۸ هـ.ش.
۸. نوری عالم زاده، محمد، **اخلاق اسلامی مبانی و مفاهیم**، قم، دفتر نشر معارف، چاپ پانزدهم، ۱۳۹۳ هـ.ش.
۹. هنری موری، آگوستوس جیمزک، **فرهنگ آکسفورد**، مترجم علی اکبر جعفر زاده، تهران، نشر سعدی، چاپ پنجم، ۱۳۸۵ هـ.ش.

منابع عربی

۱. ابن فارس، ابوالحسن، معجم مقاییس اللغة، ج ۳، قم، مکتب الاعلام الاسلامی، بی تا.
۲. اربلی، علی بن عیسی، کشف الغمه، ج ۲، تبریز، بنی هاشمی، چاپ اول، ۱۳۸۱ هـ.ق.
۳. دامغانی، حسین بن محمد، الوجوه و النظائر لألفاظ کتاب الله العزیز، مصر، جمهوریة مصر العربیة، ۱۴۱۶ هـ.ق.
۴. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ قرآن، دمشق، دارالقلم، چاپ اول، ۱۴۱۲ هـ.ق.
۵. طبرسی، علی بن حسن، مشکاة الأنوار فی غرر الأخبار، نجف، المکتبة الحیدریة، ۱۳۴۴ هـ.ش.
۶. فیض کاشانی، محمد، الوافی، ج ۵، مکتبة الامام امیر المومنین، اصفهان، ۱۴۰۶ هـ.ق.
۷. مجلسی، محمد باقر، بحار الأنوار، ج ۷۳، چاپ دوم، بیروت، الفاء، ۱۴۰۳ هـ.ق.

مجلات و فصلنامه ها

۱. ولی زاده، جواد، "ضرورت ارائه تعریف بومی (اسلامی - ایرانی) از سبک زندگی"، فصلنامه علمی - تخصصی شورای عالی انقلاب، ش ۷۵، ۱۳۹۲ هـ.ش.
۲. جمعی از نویسندگان، "رشوه، پدیده شوم اجتماعی"، مبلغان، ش ۱۱۰، ۱۳۷۸ هـ.ش.
۳. جمعی از نویسندگان، "تجمل گرایی"، موعود، تهران، ش ۱۶۲، ۱۳۹۴ هـ.ش.